

สารน่ารู้เรื่องน้ำ

โดย ส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม
สำนักส่งเสริมและประสานมวลชน

สวัสดีค่ะ พบกับ“สารน่ารู้เรื่องน้ำ” บน website ของกรมทรัพยากรน้ำอีกครั้งนะคะ ซึ่งเรามีเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสาระความรู้ต่างๆ ที่น่าสนใจมาฝากเหมือนเช่นเคยค่ะ คราวนี้พบกับเรื่อง เมื่อน้ำ...คือชีวิต ถ้าหากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะ หรือมีเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับพวกเราชาว ทน. ก็ส่งข้อมูลมาได้ที่ E – mail Address : chalisa1990@gmail.com พบกันใหม่ คราวหน้ากับเรื่องราวดีๆ มีสาระเหมือนเช่นเคยกับ “สารน่ารู้เรื่องน้ำ” ค่ะ

๓๐ กันยายน ๒๕๖๓

เมื่อน้ำ....คือชีวิต จะอย่างไรกับ น้ำ ท่ามกลางภาวะโลกร้อน

ปัจจุบันนี้เราจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะองค์กรใดๆ หรือสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ต่างก็พากันร่วมแรงร่วมใจให้ความสำคัญกับเรื่อง "ภาวะโลกร้อน" ทั้ๆ ที่เรื่องนี้ควรจะเป็นที่สนใจของพวกเรากันนานแล้ว แต่คงเป็นเพราะว่าหลายคนต่างคิดว่า "ภาวะโลกร้อน" เป็นเรื่องที่ไกลตัว

น้ำ....ทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง

ส่วนประกอบ ๒ ใน ๓ ของร่างกาย คือ น้ำ และ ๓ ใน ๔ ของพื้นโลก คือ น้ำ ดังนั้นน้ำจึงเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก รวมถึงมนุษย์ หากโลกของเรามีอุณหภูมิที่ร้อนมากขึ้น สิ่งตามมา ก็คือ ภัยแห่งความแห้งแล้ง ดังนั้น เราควรรหาวิธีการ หรือแนวทางการแก้ไขไม่ให้เกิดภาวะดังกล่าวเกิดขึ้น

เมื่อปี ๒๕๓๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและภาวะขาดน้ำของประเทศไทยว่า

"...น้ำในประเทศไทยที่ไหลเวียนนั้น ยังมีอยู่ เพียงแต่ต้องบริหารให้ดี ถ้าบริหารให้ดีแล้วมีเหลือเพื่อ มีตัวเลขแล้ว ไปแยกแยะตัวเลข เหมือนที่ได้แยกแยะตัวเลขของคาร์บอน น้ำนั้นนะ ในโลกมีมากแล้วที่ใช้จริงๆ มันเป็นส่วนหนึ่งของน้ำที่มีอยู่ อาจไม่ถึง ก็ต้องบริหารให้ดีเท่านั้นเอง..."

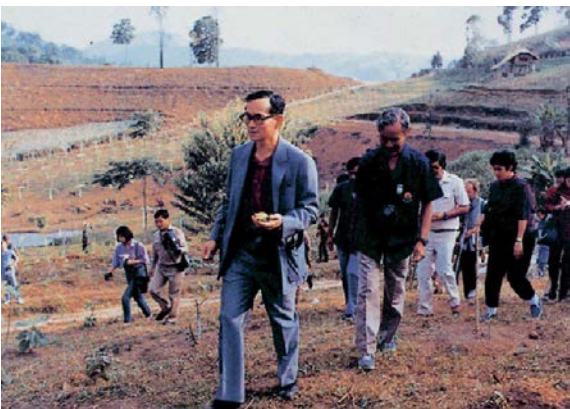
จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นอย่างยิ่ง เพราะน้ำถือว่าเป็นทรัพยากรหลักในการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตบนโลก น้ำเป็นตัวประสานให้เกิดความสมดุลขึ้นบนโลก เมื่อมีน้ำ ก็จะมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เมื่อป่าไม้อุดมสมบูรณ์เราก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามไปด้วย เพราะสายน้ำที่ไหลจากยอดเขาจนสุดปลายทางลงสู่ทะเลนั้น ได้หล่อเลี้ยงชีวิตของพวกเราทุกคนมานานแสนนาน

พื้นที่ที่สอง คือ กลางเขาลงมาถึงเชิงเขา จะเป็นเขตป่าเศรษฐกิจ เพื่อปลูกต้นไม้เศรษฐกิจหรือพืชพันธุ์ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ เช่น ไม้ที่สำหรับใช้เป็นเชื้อเพลิง ไม้ใช้สอยสำหรับก่อสร้าง และผลไม้ต่างๆ ที่เหมาะกับดินบริเวณนั้น ที่ทรงเรียกว่าไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ซึ่งประโยชน์ที่ ๔ คือ ช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธาร ทรงแนะนำให้สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กบนกลางเขาเพื่อกักเก็บน้ำที่ไหลลงมาจากบนเขา เพื่อให้พื้นดินบริเวณเพาะปลูกมีความชุ่มชื้นและป้องกัน หรือบรรเทาในช่วงที่ขาดน้ำ

พื้นที่ส่วนที่สาม จะเป็นพื้นที่ไร่นา ทรงให้สร้างเขื่อนเพื่อรองรับน้ำฝนที่ตกใหม่และน้ำที่ไหลมาจากยอดเขา เพื่อเป็นน้ำสำรองสำหรับการปลูกข้าว หรือพืชพันธุ์ต่างๆ การสร้างเขื่อนเก็บน้ำนี้ยังเป็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า เพราะเป็นการไม่ปล่อยให้ น้ำดีไหลลงคลอง หรือทะเลโดยเปล่าประโยชน์ ยกตัวอย่าง โครงการสระเก็บน้ำพระราม ๙ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ที่นอกจากจะทำหน้าที่เก็บสำรองน้ำแล้ว ยังทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมในบริเวณหรือจังหวัดใกล้เคียงอีกด้วย นอกจากนี้ ยังทรงแนะนำให้เกษตรกรที่มีที่ดินไม่มากให้ทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ของที่ดินให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการน้ำให้พอเพียงและสมดุลกับพืชที่ปลูก

พื้นที่สุดท้าย จากพื้นที่ที่กล่าวมาทั้งสามส่วน ตั้งแต่ยอดเขาลงสู่พื้นที่ราบ จะเห็นได้ว่าทรัพยากรน้ำถูกเราใช้กันอย่างมากมายมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการเกษตร หรือเพื่อใช้บริโภค ซึ่งสิ่งที่ตามมาจากการใช้ คือ น้ำที่ไม่สามารถใช้งานได้ใดๆ ได้อีก หรือที่เราเรียกกันว่า น้ำเสีย ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงคิดหาแนวทางการบำบัดน้ำเสียให้กลับสภาพเป็นน้ำดีโดยวิธีธรรมชาติ ก่อนที่จะปล่อยลงสู่ทะเล ในวันนี้ ทรงทำให้เห็นเป็นตัวอย่างที่โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นพื้นที่เพื่อใช้เป็นการศึกษาวิธีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่ท้องทะเล ด้วยระบบบำบัดน้ำเสียและวัชพืชบำบัด โดยใช้พืชน้ำและธรรมชาติ เช่น สายลม แสงแดด ออกซิเจน เป็นตัวบำบัด ซึ่งได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจเป็นอย่างมาก และสามารถขยายผลการดำเนินงานในลักษณะคล้ายคลึงกันไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้อีกด้วย

นอกจากการจัดสรรพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์น้ำแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังพระราชทาน ฝนหลวง เพื่อดับความแห้งแล้งและเพิ่มความชุ่มชื้นให้ผืนดินที่ประชาชนตามจังหวัดต่างๆ ประสบกับภัยแล้ง จนไม่สามารถเพาะปลูกพืชพันธุ์ต่างๆ เพื่อหาเลี้ยงชีพได้ จนทำให้เกิดภาวะขาดแคลนอาหารและน้ำดื่มเพื่อประทังชีวิต เพราะฉะนั้น น้ำจากฝนหลวง นอกจากจะเป็นการดับความแห้งแล้งของผืนดินแล้ว น้ำจากฝนเมื่อนี้ยังดับความทุกข์ยากของประชาชนได้อีกด้วย

หน่วยเล็กๆ อย่าง "เรา" ก็สามารถรักษาน้ำได้

ในปัจจุบันนี้ เมื่อเรามองไปทางไหน หรือว่า ภาคส่วนใดๆ ไม่ว่าจะภาคอุตสาหกรรม เทคโนโลยี การเกษตร หรือว่าแม้แต่ตัวของเราเอง ต่างก็ใช้ทรัพยากรน้ำ กันอย่างฟุ่มเฟือย ขาดการยับยั้งชั่งใจในการใช้น้ำ เพราะต่างคิดว่า น้ำไม่มีวันจะหมดจากโลก แต่ในความจริงแล้ว เราควรจะเริ่มตระหนักตั้งแต่วันนี้ว่า ทรัพยากรน้ำที่พวกเรา เผ่าคิดกันว่าไม่มีวันจะหมดไปนั้น กำลังอยู่ในภาวะวิกฤต กำลังขาดแคลน เพราะฉะนั้น เราควรจะเริ่มต้นกันรักษาน้ำ ที่มีอยู่ให้เราและคนรุ่นต่อไปได้ใช้กัน การรักษาน้ำนั้นทำได้ ไม่ยาก นั่นคือ เราควรคิดอยู่เสมอว่า สถานการณ์ของน้ำ ตอนนี้อยู่ในภาวะที่ กำลังจะขาดแคลน

น้ำจึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุด เราต้องใช้อย่างรู้คุณค่าและประหยัดให้มาก รู้จักการหมุนเวียนการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์ เช่น น้ำที่เหลือจากการซักล้าง ก็สามารถนำมารดน้ำต้นไม้ได้อีก นอกจากจะเป็นการไม่ทิ้งน้ำให้เปล่าประโยชน์แล้ว ยังเป็นการประหยัดเงินค่าน้ำอีกด้วย

สำหรับองค์กร หรือหน่วยงานใหญ่ๆ นั้น ก็ควรที่จะคิดหาทางหาวิธีการรักษาน้ำอย่างถูกวิธีและถูกจุด นั่นคือ จะต้องหาทางรักษาจุดกำเนิดของน้ำก่อนเป็นอันดับแรก คือ ให้ความสำคัญกับต้นน้ำและป่าเขา เพราะหากต้นน้ำถูกทำลายลง สายธารที่เคยมีก็คงจะหายไปด้วย ควรหาทางหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๐ ว่า

"... ข้าพเจ้าขอร้องเรื่องการตัดป่า ได้ขอร้องท่านนายภาฯ ไปแล้วว่า มีกฎหมายใด มีวิธีใด ที่จะรักษาป่า เพราะว่า ไม้แต่ละต้น ถ้าเป็นพันธุ์ไม้ใหญ่จะเก็บน้ำจืดไว้จำนวนมากมาย และปล่อยออกมาเป็นลำธาร และปล่อยออกมาเป็นแม่น้ำ และอีกอย่างที่ข้าพเจ้าอยากจะขอร้องพวกท่าน เพราะข้าพเจ้าเป็นพระราชินีมาตั้งแต่อายุ ๑๗ กว่าๆ ก่อน ๑๘ ไม้ก็เดือน จนถึง ๗๕ ยังขอร้องอะไรไม่เคยสำเร็จสักอย่าง ไม่มีผลอะไรเลย เรื่องต้นไม้เนี่ย เต็มอยู่ตลอด ก็ไม่มีผลสำเร็จ แอบตัดทางการก็ไม่มีกฎหมายอะไร หรือมาตรการที่จะดูแลรักษาป่าเพื่อเก็บน้ำจืดไว้..."

จากพระราชดำรัสดังกล่าว เห็นได้อย่างชัดเจนว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงให้ความเป็นห่วง และตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่ไม่ว่าจะมีพระราชดำรัสอย่างไร ก็เหมือนว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นก็ เป็นเช่นเดิม เพราะเรายังไม่เห็นถึงความสำคัญของน้ำและคิดแต่เพียงว่าทรัพยากรน้ำไม่มีวันจะเหือดแห้งจาก ประเทศไทย ต่างคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน คาดหวังให้องค์กร หรือหน่วยงานเป็นผู้จัดการ แต่ความจริงแล้ว หน่วยเล็กๆ อย่างเรา หรือหน่วยงานใหญ่ๆ ก็สามารถช่วยกันรักษาน้ำได้เช่นกัน

แต่สิ่งที่เรากำลังประสบอยู่ ณ วันนี้ ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาที่ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นห่วงนั้น เริ่มเกิดขึ้นให้เห็นมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นเราควรที่จะเริ่มร่วมมือร่วมใจกันรู้รักษ์น้ำกันตั้งแต่วันนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเคยเปรียบว่า น้ำ คือ ชีวิต แล้วชีวิตของเราจะเป็นเช่นไร หากในอนาคตที่ใกล้ จะถึงนี้ เราไม่มีน้ำเพื่อบริโภคและอุปโภค เพราะฉะนั้น นับตั้งแต่วันนี้ เราทุกคนควรร่วมมือร่วมใจช่วยกันรักษาน้ำ ไม่ใช่เพื่อใครที่ไหน แต่เพื่อโลกที่เราอาศัยอยู่ เพื่อตัวเราและลูกหลานของเรา นั่นเอง

ที่มา : https://www.chaipat.or.th/site_content/item/328-98.html

